

**Bryssel den 17 oktober 2025
(OR. en)**

14082/25

**SOC 671
ANTIDISCRIM 97
FREMP 268**

LÄGESRAPPORT

från: Rådets generalsekretariat

till: Delegationerna

Föreg. dok. nr: 13386/25

Ärende: Rådets slutsatser om social inkludering av personer med
funktionsnedsättning genom främjande av ett självständigt liv

För delegationerna bifogas rådets slutsatser i det ovannämnda ärendet, som godkändes av rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) vid mötet den 17 oktober 2025.

**Social inkludering av personer med funktionsnedsättning
genom främjande av ett självständigt liv**

Rådets slutsatser

EUROPEISKA UNIONENS RÅD KONSTATERAR FÖLJANDE:

1. Europeiska unionen bygger på värdena människans värdighet, frihet, jämlikhet och respekt för de mänskliga rättigheterna och har åtagit sig att bekämpa diskriminering, inbegripet på grund av funktionsnedsättning, i enlighet med fördraget om Europeiska unionen, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.
2. År 2021 välkomnade Europeiska unionens råd och gav sitt stöd till EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030¹. Strategin stöder genomförandet av Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*konventionen*), som har ingåtts av unionen och ratificerats av samtliga medlemsstater, samt den europeiska pelaren för sociala rättigheter, särskilt dess princip 17, där vikten av social inkludering och lika möjligheter för personer med funktionsnedsättning betonas.
3. Enligt EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning bör medlemsstaterna och alla EU:s institutioner och byråer ta hänsyn till behoven hos personer med funktionsnedsättning när de utformar, genomför och övervakar politiska åtgärder, lagstiftning och finansieringsprogram genom målinriktade insatser och anpassningsåtgärder. Strategin främjar också ett intersektionellt perspektiv.

¹ Dok. 9749/1/21 REV1.

4. Rätten att leva självständigt fastställs i artikel 19 i konventionen, där konventionsstaterna åläggs att vidta effektiva åtgärder för att underlätta att personer med funktionsnedsättning fullt åtnjuter rätten att leva självständigt och deras fulla inkludering och deltagande i samhället. Kommissionens tillkännagivande *Vägledning inom ramen för EU-finansiering om rätten att leva självständigt och delta i samhället för personer med funktionsnedsättning* (kommissionens vägledning om rätten att leva självständigt) innehåller praktiska rekommendationer till medlemsstaterna om användningen av EU-medel för att stödja investeringar och strukturreformer för att främja ett självständigt liv för personer med funktionsnedsättning och stödja de nationella och regionala insatserna för att genomföra konventionen.
5. Enligt forskningsrön bodde år 2020 uppskattningsvis mer än en miljon personer med funktionsnedsättning under 65 år och mer än två miljoner personer med funktionsnedsättning över 65 år på institutioner i EU²³. Trots de framsteg som gjorts befinner sig medlemsstaterna i olika skeden när det gäller att utveckla förutsättningar för ett självständigt liv. Till följd av detta möter många personer med funktionsnedsättning fortfarande hinder för att fullt ut kunna utöva sin rätt att välja och ha kontroll över beslut som rör deras liv, inbegripet var, hur och med vem de bor. Det finns därför ett behov av ytterligare insatser på både EU-nivå och nationell nivå för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan åtnjuta sin rätt att leva i samhället på lika villkor som andra fullt ut.

² Europeiska kommissionen: generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering och Grammenos, S., *COVID-19 and persons with disabilities – Statistics on health, care, isolation and networking*.

³ Forskning tyder på att antalet barn, vuxna och äldre med funktionsnedsättning på boendeinstitutioner har fortsatt att öka under de senaste åren, *Eurofound (2024), Paths towards independent living and social inclusion in Europe, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg*.

6. Lämpligt, integrerat och kontinuerligt tillhandahållande av personcentrerad samhällsservice såsom personlig assistans, stödjande beslutsfattande och stödnätverk är avgörande för att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara fullt integrerade i samhället och för att förhindra isolering och avskildhet från samhället. Det behövs också åtgärder för att ta itu med ihållande hinder för personer med funktionsnedsättning att på lika villkor som andra få tillgång till samhällsservice och anläggningar avsedda för allmänheten, bland annat till tillgängliga och icke-segregerade bostäder, som kan ta sig många former, från eget boende till delat boende och olika slags hyresavtal.
7. Det är mycket viktigt att stödja sysselsättning av god kvalitet och skäliga arbetsvillkor inom vård- och omsorgssektorn för att förbättra professionaliseringen av vården och omsorgen, tillhandahålla långvarig vård och omsorg av god kvalitet och ta itu med kompetensbehoven och bristen på arbetskraft. Samtidigt bör medlemsstaterna, inte minst med tanke på kvinnors framträdande roll som anhörigvårdare, bättre kartlägga icke-professionella vårdare och stödja dem i deras vård- och omsorgsverksamhet genom åtgärder såsom rätt till avlastning för vårdare och stödtjänster.
8. Insatserna för att säkerställa ett självständigt liv för och inkludering av personer med funktionsnedsättning hämmas av hinder för tillgång till sociala tjänster och hälso- och sjukvårdstjänster, förskoleverksamhet och barnomsorg, utbildning, sysselsättning, kultur, idrott och fritidsaktiviteter på samma villkor som andra, bland annat på grund av bristande tillgänglighet och avsaknad av skälig anpassning på dessa områden. Därför är det viktigt att säkerställa att samhällsservice och anläggningar som är tillgängliga för allmänheten också är tillgängliga på lika villkor för personer med funktionsnedsättning och är anpassade till deras behov. Såsom betonas i konventionen främjar tillämpningen av principer för universell utformning vid skapandet av nya tjänster och miljöer lika tillgång för alla och minskar behovet av senare anpassningar.

9. Ekonomiskt överkomliga tekniska hjälpmedel och innovativa tillgängliga tekniska lösningar spelar en avgörande roll för att möjliggöra ett självständigt liv, till exempel genom utveckling av och tillgång till utrustning och programvara som underlättar kommunikation, rörlighet och tillgång till information, genom att hem- och distansvård tillhandahålls för personer med funktionsnedsättning, även på landsbygden och i avlägsna områden. Dessutom är tillgång till informations- och kommunikationsteknik och informations- och kommunikationstjänster, bland annat genom utveckling av digitala färdigheter, en förutsättning för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan utöva sina rättigheter, inbegripet rätten till yttrandefrihet, och navigera i sina samhällen utan att möta hinder för sitt samhällsdeltagande. I detta syfte bidrar det europeiska tillgänglighetsdirektivet, med stöd av AccessibleEU-verksamheter, till att förbättra tillgängligheten i EU.
10. Krissituationer påverkar personer med funktionsnedsättning i oproportionerlig utsträckning och förvärrar ofta redan befintliga sårbarheter och ojämlikheter. Personer med funktionsnedsättning stöter fortfarande på hinder som gör att de inte fullt ut kan dra nytta av och få tillgång till katastrofinsatser på lika villkor som andra, och utformningen och tillhandahållandet av bistånd är fortfarande inte tillräckligt anpassade till deras behov. Att ta itu med detta problem, bland annat genom beredskapsplaner, är också viktigt för att möjliggöra ett självständigt liv.
11. I åtgärderna för att främja ett självständigt liv bör man ta hänsyn till de många och överlappande former av diskriminering och nackdelar som kan påverka personer med funktionsnedsättning. Särskilt kvinnor, barn och äldre med funktionsnedsättning upplever ofta olikartade hinder, förhållanden och behov, och löper större risk för utestängning. Kvinnor och flickor med funktionsnedsättning löper också ofta större risk att utsättas för våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande. För att främja deras fulla och lika deltagande på alla områden och deras rätt att leva i samhället på lika villkor som andra krävs därför särskild uppmärksamhet och anpassade åtgärder som svar på deras särskilda behov.

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UPPMANAR MEDLEMSSTATERNA ATT, i enlighet med nationella befogenheter och med beaktande av nationella omständigheter,

12. utarbeta eller ytterligare förbättra åtgärder för att främja ett självständigt liv för personer med funktionsnedsättning i linje, i förekommande fall, med EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030 och för att fullgöra skyldigheterna enligt konventionen, särskilt dem i artikel 19,
13. vid utarbetandet av politik, strategier och åtgärder bygga vidare på befintlig kunskap och bästa praxis, med beaktande av det synsätt som återspeglas i kommissionens vägledning om rätten att leva självständigt, särskilt när det gäller effektiv användning av EU-medel för att främja ett självständigt liv för personer med funktionsnedsättning och, i förekommande fall, utnyttja det stöd som tillhandahålls av resurscentrumet AccessibleEU,
14. stödja insatser som gör att personer med funktionsnedsättning kan leva självständigt i samhället, bland annat genom att säkerställa tillgången till tillgängliga, ekonomiskt överkomliga och icke-segregerade bostäder och det stöd som krävs för att möjliggöra ett självständigt liv, samtidigt som individuella val respekteras och individuella omständigheter och behov beaktas,
15. förbättra samrådet med och främja ett aktivt deltagande av personer med funktionsnedsättning på alla nivåer i utarbetandet, genomförandet och övervakningen av åtgärder och politik som berör dem, bland annat genom de organisationer som företräder dem,

16. främja tillgången till och den ekonomiska överkomligheten hos personcentrerade stödtjänster, såsom personlig assistans, tekniska hjälpmedel, tillgänglig informations- och kommunikationsteknik och tillgängliga informations- och kommunikationstjänster, stödjande beslutsfattande och organiserade stödsystem (t.ex. kamratstöd, centrum för självständigt boende och boende med stöd),
17. säkerställa att tjänster som är tillgängliga för allmänheten också är tillgängliga, åtkomliga, ekonomiskt överkomliga, inkluderande och anpassningsbara för personer med funktionsnedsättning och att de tillhandahålls på ett samordnat sätt,
18. tillhandahålla utbildning för tjänsteleverantörer för att underlätta personcentrerat stöd och tillhandahållande av tjänster i samhället, i syfte att stödja rätten att leva självständigt i enlighet med konventionen,
19. informera personer med funktionsnedsättning, inbegripet personer som för närvarande bor på institution och deras anhöriga, om deras rättigheter, förmåner och alternativ när det gäller bostad samt erbjuda nödvändigt stöd och nödvändig vägledning i beslutsprocessen, bland annat genom individuella planer och individuell ärendehantering,
20. vid behov öka tillgången till ekonomiskt överkomliga, tillgängliga, inkluderande, icke-segregerade och trygga bostäder i samhället för att förhindra hemlöshet och boende i bristfälliga bostäder samt underlätta ett självständigt liv,

UPPMANAR EUROPEISKA KOMMISSIONEN ATT

21. med beaktande av, i förekommande fall, de avslutande iakttagelserna om Europeiska unionens kombinerade andra och tredje periodiska rapporter från FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning ha fortsatt fokus på att främja ett självständigt liv och säkerställa rätten att leva självständigt när man lägger fram initiativ och åtgärder inom ramen för den andra hälften av EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030 och avhjälpa eventuella återstående luckor i politiken, samtidigt som subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna och mångfalden av system i medlemsstaterna respekteras fullt ut,

22. vid utarbetandet av initiativ och åtgärder samråda med och aktivt involvera berörda parter, särskilt personer med funktionsnedsättning genom de organisationer som företräder dem och den europeiska plattformen för personer med funktionsnedsättning,
23. bedöma hur den inre marknaden för tekniska hjälpmedel fungerar och behovet av ytterligare åtgärder avseende produkters överensstämmelse och certifiering för att förbättra tillgången till och underlätta den fria rörligheten för tekniska hjälpmedel,
24. främja och underlätta kapacitetssuppleering, ömsesidigt lärande och utbyte av god praxis mellan medlemsstaterna, i samarbete med de organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning, för att stärka förståelsen av det människorättsbaserade förhållningssättet till inkludering av personer med funktionsnedsättning, kunskapsbasen om områden såsom tillgänglighet och ett självständigt liv, inbegripet personlig assistans för personer med funktionsnedsättning, samt sätt att förbättra arbetsvillkoren inom vård- och omsorgssektorn och stödja anhörigvårdare och personliga assistenter,
25. förbättra tillgången på könsuppdelade uppgifter om och genomföra en analys, med deltagande av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA), Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIGE) och Eurofound, av situationen för personer med funktionsnedsättning som lever i olika boendeformer i unionen, bland annat med avseende på livskvalitet och inkludering i samhället samt deras relativa kostnader och fördelar, i syfte att fördjupa förståelsen av hinder och framgångsfaktorer när det gäller att säkerställa rätten att leva självständigt, med beaktande av individuella val, omständigheter och behov,

26. verka för en systematisk integrering av frågor som rör funktionsnedsättning i linje med konventionen i all EU-politik och genom att, när så är relevant, integrera åtgärder som är inkluderande för personer med funktionsnedsättning och tillgänglighetsåtgärder i viktiga EU-strategier, såsom EU:s strategi för en beredskapsunion, den framtida handlingsplanen för att förverkliga den europeiska pelaren för sociala rättigheter, den framtida EU-planen för bostäder till överkomlig kostnad och den framtida EU-strategin för fattigdomsbekämpning, samt vid utformningen av en framtida fristående EU-strategi för jämställdhet på hög nivå för perioden efter 2025, för att säkerställa att de gynnar personer med funktionsnedsättning och beaktar behovet av att undanröja hinder för och motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning,
27. utarbeta heltäckande riktlinjer för agerande i nödsituationer som är anpassade till alla typer av funktionsnedsättningar (inbegripet fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska) och för hur tillgänglighet och inkludering kan säkerställas, samt för utbildning för blåljuspersonal i att känna igen olika typer av funktionsnedsättningar och hur man ska agera i enlighet med detta.
-

Referenser

1. EU – interinstitutionellt

Den europeiska pelaren för sociala rättigheter

Europeiska kommissionen: generalsekretariatet, *Den europeiska pelaren för sociala rättigheter*, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2017

2. EU-lagstiftning

Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (EGT L 303, 2.12.2000, s. 16)

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2102 av den 26 oktober 2016 om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer (EUT L 327, 2.12.2016, s. 1)

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (EUT L 151, 7.6.2019, s. 70)

3. Europeiska unionens råd

Rådets rekommendation av den 8 december 2022 om tillgång till långvarig vård och omsorg till överkomliga priser och av god kvalitet 2022/C 476/01 (ST/13948/2022/INIT) (EUT C 476, 15.12.2022, s. 1)

Rådets slutsatser om EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030 (9749/1/21 REV 1)

Rådets slutsatser om inkludering av personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden (15134/22)

Rådets slutsatser om Europeiska revisionsrättens särskilda rapport nr 20/2023 Stöd till personer med funktionsnedsättning (15575/23)

Rådets slutsatser om att främja social inkludering av personer med funktionsnedsättning genom sysselsättning, skälig anpassning och rehabilitering (16543/24)

4. Europaparlamentet

The EU Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021-2030 - Achievements and perspectives, utredningsavdelningen för medborgerliga rättigheter och konstitutionella frågor, generaldirektoratet för unionens interna politik, PE 767.095, november 2024

5. Europeiska kommissionen

Europeiska kommissionen, meddelandet *En jämlikhetsunion: EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030*, COM(2021) 101 final

Europeiska kommissionen, *Vägledning inom ramen för EU-finansiering om rätten att leva självständigt och delta i samhället för personer med funktionsnedsättning*, C(2024) 7897 final

Europeiska kommissionen: generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering och Grammenos, S., *COVID-19 and persons with disabilities – Statistics on health, care, isolation and networking*, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2021

Europeiska kommissionen: generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering, *Report on access to essential services in the EU – Commission staff working document*, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2024

6. Eurofound

Eurofound (2024), *Paths towards independent living and social inclusion in Europe*, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg

7. Förenta nationerna

Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Allmän kommentar nr 5 (2017) från FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning om artikel 19 om ett självständigt liv och att vara inkluderad i samhällsgemenskapen

Concluding observations on the combined second and third periodic reports of the European Union, FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, CRPD/C/EU/CO/2-3
